

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน 4*

A DEVELOPMENTMENT OF COMMUNAL ECONOMY IN ACCORDANCE WITH THE PRINCIPLES OF DHTTHADAMMIKATTHA 4

พระมหาเจนภพ ปภาโส¹, สมเดช นามเกต², และ บุญส่ง สินธุ์นอก³

Phramaha Janepop Paphaso ¹, Somdet Namket ², and Boonsong Sinthunok³

¹⁻³มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย, ประเทศไทย

¹⁻³Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nongkhai Campus, Thailand

Corresponding author E-mail: jenpop2555@gmail.com

บทคัดย่อ

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน 4 เป็นหลักธรรมในพุทธศาสนา คือ ประโยชนในปัจจุบัน 4 อย่าง หมายถึง 1) อุภูฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น 2) อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษาโภคทรัพย์ 3) กัลยาณมิตร คบคนดี ไม่คบคนชั่ว และ 4) สมชีวิตา อยู่อย่างพอเพียง รู้ทางเจริญทรัพย์และทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์ สภาพปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ประชาชนในพื้นที่ประกอบอาชีพปลูกพืชไร่ และประมงน้ำจืด ปัญหาคือไม่สามารถกำหนดราคาผลผลิตได้เอง แนวทางการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน 4 ในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย พบว่าประชาชนมีการดำเนินชีวิตตามหลักธรรม คือ 1) ด้านอุภูฐานสัมปทา ประชาชนดำเนินชีวิตด้วยความขยัน และมีรูปแบบในการดำเนินชีวิตที่เป็นระเบียบ มีปัญหาในการจัดการปัญหา 2) ด้านอารักขสัมปทา ประชาชนในพื้นที่ส่วนมากรู้จักการรักษาทรัพย์ที่หามาได้ด้วยการรู้จักคุณค่าของสิ่งของข้าวของต่างๆ รู้ 3) ด้านกัลยาณมิตร ประชาชนส่วนมากมีความเข้าใจการคบคนดี ไม่คบคนชั่ว เป็นคนมีศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา และ 4) ด้านสมชีวิตา มีการอยู่อย่างพอเพียง รู้ทางเจริญทรัพย์และทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์ทั้งหลาย หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชนที่ปรากฏในพระพุทธศาสนาไว้ดังนี้ทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน

คำสำคัญ: การพัฒนา, เศรษฐกิจชุมชน, ทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน 4

* Received 15 February 2023; Revised 27 February 2023; Accepted 28 February 2023

Abstracts

A development of communal economy in accordance with the principles of *Ditthadhammikattha* 4 is the Buddhist principles, that is, the four present benefits meaning 1) *Uttānasampadā* to be endowed with diligence 2) *Ārakhasampadā* to be endowed with achievement of protection 3) *Kalyānamittā* to be associated with good companies not to be associated with bad companies and 4) *Samajīvitā* to be balanced livelihood to know the way of increasing the property and to know the way of ruining the property. The state of problems in development of the communal economic of Srichiangmai District, Nongkhai Province is that people in this area perform their duties such as farm crops and fresh fishery crops. These problems do not determine the productive prices by themselves. The way to apply the principle of *Ditthadhammikattha* 4 in developing the communal economic in Srichiangmai District, Nongkhai Province is found that people earn their lives with the principles of Dhamma, that is, 1) *Uttānasampadā* people earn their living with energy and procedure in lifestyles systematically and to be endowed with wisdom to solve the problems 2) *Ārakhasampadā* : the majority of people in that area knows how to protect the properties as collected and knows the values of all things 3) *Kalyānamittā* : the majority of people understands in association with good companies and not to be associated with bad companies and to be endowed with faith, precepts and wisdom and 4) *Samajīvitā* in the aspect of *Samajīvitā* : to be endowed with sufficient living and to know the way of progress and way of decreasing of all assets. The principle of *Dittadhammikatha* appears in Buddhism as follows: this *Ditthadhammikattha* means Dhamma proceeds for the present benefits. It means the benefits should be received from doing those activities, it may be money, materials, reputation, honor.

Keywords: Development, Communal economy, *Ditthadhammikattha* 4.

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ที่เราอาศัยอยู่นี้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทุกวินาที แนวคิดในการพัฒนาอะไรต่างๆ ถึงตอนนี้ก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เราอยู่ในโลกยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงในแนวคิดด้วย เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในแนวคิดแล้ว การปฏิบัติในเชิงของการสร้างสรรค์ความเจริญที่เรียกว่าพัฒนา ก็จะต้องเปลี่ยนไปฉะนั้นจึงได้ยีนคำใหม่ ๆ ซึ่งขยายจากความคิดเดิม หรือเปลี่ยนแปลงไปเลยเป็นจำนวนมาก (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2561)

ประเทศไทยนั้นมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทางด้านวัตถุ แต่เกิดความเสื่อมทางด้านจิตใจ ค่านิยม และสังคม คนไทยประพฤติปฏิบัติที่แสดงถึงความเสื่อมทางด้านจิตใจอย่างเห็นได้ชัดหลายประการ เช่น นิยมวัตถุ นิยมความหรูหราฟุ่มเฟือย ยกย่องคนรวยโดยไม่คำนึงว่า จะร่ำรวยมาได้โดยวิธีใด เกิดการแข่งขันเอาเปรียบไม่คำนึงถึงคุณธรรม จริยธรรม การเบียดเบียน การเอาเปรียบนี้ นอกจากจะเบียดเบียนกันเองแล้วยังเบียดเบียนรุกรานธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอีกด้วย ที่ดิน ป่า แม่น้ำ สภาพธรรมชาติ ถูกรุกรานยึดครอง ถูกทำลาย สภาพคนจนอยู่ในสลัมท่ามกลางตึกสูงอันหรูหราใหญ่โต สภาพความยากจนแร้นแค้นของคนในชนบท ความเหลื่อมล้ำทางสังคมระหว่างคนรวยและคนจนมีมากยิ่งขึ้น คนรวยมีเพียงจำนวนเล็กน้อย แต่เป็นเจ้าของทรัพย์สินสมบัติมากมาย ทำให้คนจนส่วนใหญ่ที่จนอยู่แล้วยังคงจนลงไปอีก ความเจริญกระจุกตัวอยู่ในสังคมเมืองไม่ได้กระจายออกไป ทำให้คนชนบทอพยพเข้าสู่เมืองหลวงเกิดปัญหาตามมาทั้งในชนบทและในเมือง สภาพเสื่อมโทรมทางสังคมอันเกิดจากความเสื่อมทางจิตใจมีมากยิ่งขึ้น จะเห็นได้จากปัญหายาเสพติด โสเภณี โรคเอดส์ และปัญหาอื่นๆ รวมถึงการละเลยด้านศาสนา และประเพณีเป็นต้น (ไพโรธ เลิศพิริยกุลมล ผู้ช่วยศาสตราจารย์, 2539)

ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมประชานิยมประชานิยมที่ถือเงินเป็นสรณะมากกว่าธรรมะ ผลของการปกครองที่แปลกหน้าและเศรษฐกิจที่ถือเงินเป็นสรณะ ได้ก่อปัญหาความสับสนในทางจริยธรรม แม้ในเรื่องความดีความชั่ว เมื่อสังคมถือเงินและอาจเป็นความดี (พระมหาสมทรง สิรินธโร และคณะ, 2525) จะเห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นจากการที่มนุษย์เรานั้นขาดหลักธรรมในการดำเนินชีวิตนั้นส่งผลมากมายทั้งต่อการดำเนินชีวิต คุณภาพชีวิต และระบบเศรษฐกิจเป็นวงกว้างอันเป็นการส่งผลให้เกิดปัญหาที่มีความซับซ้อนยากต่อการแก้ปัญหาเป็นอย่างมาก

ปัจจุบันภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม โดยมุ่งให้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมมุ่งให้เกิดการมีส่วนร่วมในทุกชั้นตอน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน และการแก้ไขปัญหของชุมชน ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล กระจายอำนาจการบริหารงานพัฒนาสู่ท้องถิ่นเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ภายใต้การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่รัฐ และการสนับสนุนความรู้ให้แก่ประชาชน เพื่อเพิ่มศักยภาพของประชาชนให้สามารถแก้ไขปัญหของชุมชน เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของประชาชนให้มีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549) การบริหารจัดการงานชุมชนที่ดีนั้นสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีต่อการพัฒนาชุมชนได้ ซึ่งในการจะบริหารองค์การต่างๆ หรือแม้กระทั่งวัดให้ได้ด้นั้น ในปัจจุบันมีเพียงแต่ความรู้ความสามารถอย่างเดียวคงไม่เพียงพอ เพราะในสถานการณ์ปัจจุบันบ้านเมืองกำลังเรียกร้องหาคุณธรรมจากผู้ใหญ่ผู้บริหาร ผู้ปกครององค์การต่างๆ หลักพรหมวิหารธรรม จึงเป็นหลักธรรมที่ควรจะมีประจำใจให้เป็นคุณธรรมของ ผู้ใหญ่ ผู้นำ หัวหน้างานที่ปกครองพนักงาน เจ้าหน้าที่ หมู่คณะ ที่ต้องประพฤติอย่างถูกต้องสามารถกำกับพฤติกรรมคนในองค์การ ในสังคม ให้เป็นไปโดยชอบธรรม ถูกต้องทำนองครองธรรมสม่ำเสมอ (คะเนิงนิตย จันทรบุตร, 2558) ประชาชนส่วนมากประกอบอาชีพทางการเกษตรมีการปลูกข้าว ปลูกมะเขือเทศ ยาสูบ และพืชทางเศรษฐกิจอีกหลายอย่าง และในพื้นที่ดังกล่าวเป็นเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศลาวโดยมีแม่น้ำโขงเป็นเขตแดน ประชาชนส่วนหนึ่งประกอบอาชีพการประมงน้ำจืด โดยเลี้ยงประกระชัง เป็นต้น ในช่วงฤดูร้อนก็จะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดีเพราะแม่น้ำโขงลดระดับลงทำให้เห็นหาดทรายที่ขาวสวย ก็จะเป็นสิ่งหนึ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ผู้คนทั้งประเทศนั้นเดินทางมาเที่ยวพักผ่อนสองอย่างคือ การท่องเที่ยวหาดทรายเพื่อเล่นน้ำ และการท่องเที่ยววัดท่องเที่ยวโน ได้เป็นอย่างดี โดยวัดที่มีชื่อเสียงในอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ก็มีอยู่หลายวัด เช่น วัดอรุณบรรพต (พระสุธรรมเจดีย์) วัดหินหมากเป้ง เป็นต้น ซึ่งทั้งสองวัดนี้ เป็นวัดท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงในระดับประเทศ เพราะจังหวัดหนองคายเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการท่องเที่ยวด้านพระพุทธศาสนาอีกจังหวัด เพราะเป็นจังหวัดที่มีวัดมากที่สุด

ดังนั้น จึงสนใจที่จะศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรค ภาวะปัจจุบันในด้านต่างๆ เพื่อที่จะเป็นการบูรณาการ หรือการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน ตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ ประโยชน์ 4 ในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน เพื่อการพัฒนา การบริหารจัดการชุมชนของเจ้า

อาวาส เพราะจากข้อมูลข้างต้นทำให้เห็นว่าเป็นพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กันหลายด้านโดยพระสงฆ์ในระดับเจ้าอาวาสในฐานะเป็นผู้นำด้านจิตใจต่อการสร้างความสามัคคีให้กับประชาชนในพื้นที่ให้ดำเนินชีวิตที่มีการประกอบอาชีพที่มีความหลากหลาย เช่น อาชีพเกษตรกรรม อาชีพการบริการด้านต่างๆ เป็นต้น ให้อยู่ร่วมกันในสภาวะทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง โดยการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ 4 ที่ประกอบด้วย 1. อุฏฐานสัมปทา หมายถึง ความถึงพร้อมด้วยความหมั่น 2. อารักขสัมปทา หมายถึง ความถึงพร้อมด้วยการรักษา 3. กัลยาณมิตตตา หมายถึง ความถึงพร้อมด้วยการมีมิตรดี และ 4. สมชีวิตา หมายถึง ความถึงพร้อมด้วยการเลี้ยงชีวิตที่ดี เป็นเกณฑ์ในการประยุกต์ให้เกิดการสร้างการอยู่ร่วมกันภายในชุมชน การต้อนรับนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมประเทศ และระดับโลกให้ได้รับการบริการที่ประทับใจเพื่อมีการบอกต่อ ให้เกิดการพัฒนาด้านของสังคม ด้านประชาชน ได้อย่างมีคุณธรรมและจริยธรรมทางสังคมอย่างยั่งยืน

1. หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ 4 ในพระพุทธศาสนา

สรุปได้ว่า เนื้อหาหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ที่ปรากฏในพระพุทธศาสนาไว้ดังนี้ ทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ แปลว่า ธรรมที่เป็นไปเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ในปัจจุบัน หมายถึง ประโยชน์อันพึงได้จากการประกอบกิจการหรือมีอาชีพที่สุจริตถูกต้องทั้งทางกฎหมายและศีลธรรม ผลประโยชน์ที่ได้จากการประกอบกิจนั้น เป็นผลที่ได้ทันตาเห็นไม่ต้องรอถึงภายภาคหน้า ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการประกอบกิจ อาจจะเป็นเงิน สิ่งของ ชื่อเสียง เกียรติยศ การยกย่องสรรเสริญ หรือกล่าวอย่างง่ายๆ ว่าเป็นผลประโยชน์อาจเป็นวัตถุหรือผลตอบแทนทางด้านจิตใจก็ได้ อาจเป็นสิ่งที่บุคคลทุกๆ ไปปรารถนา การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะได้มาซึ่งประโยชน์นั้น จะต้องแสวงหาอย่างมีหลักการและมีแผนการ ซึ่งหลักการและแผนการนี้ เรียกว่า ธรรมที่เป็นไปเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ในปัจจุบัน อันมีอยู่ 4 ประการ คือ (1) ความขยันหมั่นเพียร (2) การรู้จักรักษาทรัพย์และประหยัด (3) คบคนดีเป็นมิตร และ (4) เลี้ยงชีพตามสมควร แก่กำลังทรัพย์ที่หามาได้ จากความหมายของ ทฤษฎีธัมมิกัตถะสังวัตตนิกรธรรม 4 ทั้งข้อนี้ เป็นหลักธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน, และหลักธรรมอันอำนวยการประโยชน์สุขขั้นต้น คือ

1. อุฏฐานสัมปทา (ถึงพร้อมด้วยความหมั่น) คือ ขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่ การงาน ประกอบอาชีพอันสุจริต มีความขำนาญ รู้จักใช้ปัญญาสอดส่อง ตรวจสอบหาอุปสรรคสามารถจัดดำเนินการให้ได้ผลดี

2. อารักขสัมปทา (ถึงพร้อมด้วยการรักษา) คือ รู้จักคุ้มครองเก็บรักษาโภคทรัพย์ และผลงานอันตนได้ทำไว้ด้วยความขยันหมั่นเพียร โดยชอบธรรม ด้วยกำลังงานของตน ไม่ให้เป็นอันตรายหรือเสื่อมเสีย

3. กัลยาณมิตตตา (คบคนดีเป็นมิตร) คือ รู้จักกำหนดบุคคลในถิ่นที่อาศัย เลือกเสวนาสำเนียงศึกษาเยี่ยงอย่างท่านผู้ทรงคุณมีศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา

4. สมชีวิตา (มีความเป็นอยู่เหมาะสม) คือ รู้จักกำหนดรายได้และรายจ่ายเลี้ยงชีวิต แต่พอดี มิให้ฝืดเคืองหรือฟุ่มเฟือย ให้รายได้เหนือรายจ่าย มีประหยัดเก็บไว้ หลักความสำคัญของการปฏิบัติเพื่อให้สำเร็จประโยชน์ต่อตนเอง

ปัจจุบันตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์นั้น พระธรรมปิฎกได้กล่าวไว้ในหนังสือ ธรรมญูชีวิตว่า “คนที่จะเรียกได้ว่ารู้จักหา รู้จักใช้ทรัพย์ หรือหาเงินเป็น ใช้เงินเป็น เป็นคนที่ทำมาหากินที่ดี ตั้งตัวสร้างหลักฐานได้ และใช้ทรัพย์สมบัติให้เป็นประโยชน์ เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ทางเศรษฐกิจอย่างถูกต้อง ก็เพราะปฏิบัติตามหลักธรรม ต่อไปนี้” ความสำคัญของทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4 อย่างนี้มีประโยชน์ มากมายหลายประการแก่ผู้ประพฤติปฏิบัติตนตามรวมทั้งส่งผลดีไปถึงสังคมด้วย คือ (1) ทำให้บุคคลสามารถสร้างหลักฐานได้อย่างมั่นคง (2) ทำให้เป็นคนที่มีเกียรติ มีชื่อเสียง มีคนเชื่อถือฟังนับถือ (3) เป็นทางเสริมสร้างสัมพันธไมตรี (4) ทำให้มีโอกาสได้บำเพ็ญประโยชน์แก่ส่วนรวม (5) เป็นแบบอย่างที่ดีให้บุคคลอื่นได้ปฏิบัติตามทั้งในด้านการงานและการดำรงชีวิต และ (6) สร้างความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจให้แก่ชาติทางอ้อม และช่วยลดปัญหาสังคมได้

2. สภาพปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

สภาพเศรษฐกิจชุมชนมีสภาพที่ดีเพราะมีความหลากหลายทางผลผลิตทางการเกษตรซึ่งเป็นผลผลิตหลักๆ คือมะเขือเทศที่มีโรงงานมะเขือเทศจัดตั้งอยู่ในพื้นที่ทำให้ประชาชนในพื้นที่นั้นได้ผลิتمะเขือเทศที่มีจำนวนมากๆ และมีความเพียงพอและมีความต้องการของทางโรงงานและทางการตลาดนอกจากจำหน่ายในพื้นที่และมีการจำหน่ายในพื้นที่จังหวัดใกล้เคียงเช่นจังหวัดอุดรธานีจังหวัดหนองบัวลำภูและจังหวัดบึงกาฬเป็นต้นซึ่งผลผลิตในอำเภอศรีเชียงใหม่นอกจากมะเขือเทศแล้วยังมีผลผลิตที่มีความหลากหลายเช่นสับปะรดที่มีหลากหลายสายพันธุ์การปลูกปาล์มน้ำมันการปลูกยางพาราการปลูกไม้ดอกไม้ประดับการปลูกพืชผักสวนครัวและการปลูกข้าวส่วนการเลี้ยงสัตว์เพื่อที่จะเป็นอาหารก็จะประกอบไปด้วยสิ่งที่มีชื่อเสียงที่สุดในระดับประเทศก็จะเป็นการเลี้ยงโคควากวซึ่งเป็นที่ต้องการของทั้งประเทศไทยและการประมงน้ำจืดที่มีประชาชนกลุ่มหนึ่งได้ร่วมกันเลี้ยงปลากระชังที่จะทำให้เพียงพอต่อ

ความต้องการของประชาชนทั้งในจังหวัดเลยจังหวัดหนองคายจังหวัดบึงกาฬจังหวัดอุดรธานี และจังหวัดหนองบัวลำภูการเลี้ยงปลากระชังของชุมชนก็ถือว่าเป็นสิ่งที่สามารถเพิ่มรายได้เพิ่มผลผลิตทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนได้อีกช่องทางหนึ่งเพราะบริบทของพื้นที่อำเภอศรีเชียงใหม่ นั้นมีทั้งพื้นที่ที่เป็นภูเขาที่ราบลุ่มและติดสายแม่น้ำโขงซึ่งเป็นสายแม่น้ำหลักที่เป็นสายแม่น้ำหล่อเลี้ยงทำให้ประชาชนในพื้นที่นั้นได้รับความอุดมสมบูรณ์ตลอดลุ่มน้ำการกระจายแหล่งน้ำให้ทั่วถึงอำเภอเป็นหน้าที่ของหน่วยงานของภาครัฐและก็มีความเพียงพอต่อความต้องการของประชาชนส่วนปัญหาในเรื่องของการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนจะเป็นปัญหาในเรื่องของการที่ประชาชนเมื่อมีผลผลิตทางการเกษตรจำนวนมากๆ และมีการรวมกลุ่มกันเพื่อที่จะผลิตสินค้าทางการเกษตรเช่นสับปะรดยางพาราปาล์มน้ำมันการเลี้ยงปลากระชังน้ำจืดแต่ประชาชนไม่สามารถที่จะกำหนดราคาผลผลิตทางการเกษตรในเองขึ้นอยู่กับพ่อค้าคนกลางเป็นผู้กำหนดราคาสินค้าให้กับทางประชาชนทำให้ประชาชนมีต้นทุนการผลิตสินค้าทางการเกษตรและการประมงที่ค่อนข้างสูงและได้กำไรน้อยจึงเกิดปัญหาขึ้นว่าถ้ามีหน่วยงานที่มาควบคุมกำกับราคาทำการวิจัยเรื่องต้นทุนการผลิตและให้ค่ากองทุนของการผลิตต่อสินค้าทางการเกษตรแต่ละอย่างของประชาชนเช่นสับปะรดหรืออื่นๆ อีกมากมายก็จะทำให้ประชาชนมีกำไรมากกว่าเดิมเพื่อที่จะได้นำกำไรนั้นมาลงทุนต่อเป็นเงินเก็บและพัฒนาคุณภาพชีวิตของครอบครัวให้ดำเนินชีวิตต่อไปได้ดีมากยิ่งขึ้นอีกประเด็น เป็นกลุ่มของชุมชนที่รวมกลุ่มกันนำผลผลิตทางการเกษตรของชุมชนเพื่อมาแปรรูปเป็นสินค้าแปรรูปทางการเกษตรที่เป็นสินค้าเฉพาะอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคายก็มีปัญหาในเรื่องของการผลิตและต้องผ่านพ่อค้าคนกลางประชา ไม่มีความรู้ ไม่มีความเข้าใจเท่าที่ควรในเรื่องของการตลาดและการขายที่จะเป็นการจัดจำหน่ายให้ถึงกลุ่มผู้บริโภคเท่าที่ควรมีก็ไม่มากทำให้ต้องไปอาศัยพ่อค้าคนกลางการผลิตสินค้าแปรรูปทางการเกษตรในพื้นที่ปัจจุบันจำเป็นต้องรับออเดอร์จากพ่อค้าคนกลางเพื่อผลิตและส่งให้พ่อค้าคนกลางในจำนวนราคาที่พ่อค้าคนกลางเป็นคนกำหนดและได้ตกลงกันเองภายในกลุ่มเพื่อที่จะทำให้ผู้ที่อยู่บ้านลำพังหรือผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพอะไรได้มีกิจกรรมได้มีงานทำเพื่อสร้างรายได้มาจุนเจือและดูแลครอบครัวได้เป็นอย่างดีหน่วยงานภาครัฐควรที่จะเห็นความสำคัญการเข้าถึงข้อมูลการเข้าถึงเทคโนโลยีที่สามารถพัฒนาวิธีการขายหรือช่องทางการขายให้ประชาชนมีองค์ความรู้ได้พัฒนาสินค้าให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้นในงานที่อยู่ในพื้นที่ต้องให้ความสนใจในเรื่องนี้ก็คือตอบจบที่ดูแลในเรื่องของคุณภาพชีวิตและตอบสนองความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้นด้วยการให้ข้อมูลข่าวสารหรือสร้างแหล่งเรียนรู้ของชุมชนเพื่อที่จะเป็นการประหยัด

ต้นทุนให้ประชาชนเข้ามาเรียนรู้เพื่อที่จะนำไปต่อยอดทางธุรกิจของพื้นที่ได้เพราะพื้นที่อำเภอศรีเชียงใหม่เป็นพื้นที่ที่มีวัตถุดิบทางการเกษตรหรือมีทรัพยากรทางการเกษตรที่มีความหลากหลายและเพียงพอต่อการดูแลตลอดทั้งภาคอีสานจึงมีความจำเป็นถ้าประชาชนส่วนมากของในพื้นที่มีความรู้ความเข้าใจที่ดีขึ้นแน่นอนว่าคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่จะต้องได้รับการพัฒนาและการดูแลที่ดีและสามารถตอบสนองความต้องการของหน่วยงานตอบสนองความต้องการของครอบครัวได้เป็นอย่างดีเพื่อที่จะทำให้การพัฒนาสภาพเศรษฐกิจชุมชนควบคู่ไปกับการพัฒนาประเทศให้เกิดคุณภาพชีวิตของคนที่ดีและคุณภาพของประเทศในพื้นที่และพัฒนากิจกรรมการปกครองท้องถิ่นให้มีบทบาทและมีมาตรฐานมากยิ่งขึ้น

3. แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ 4

ในการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ 4 ในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน ทำให้ทราบว่าประชาชนในพื้นที่ไม่มีความรู้ในเรื่องของหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ 4 ทางพระพุทธศาสนาที่เป็นเรื่องราวลักษณะของเชิงวิชาการแต่ก็มีบางกลุ่มที่มีความเข้าใจคือกลุ่มที่เข้ามาศึกษาและปฏิบัติธรรมในวัดปฏิบัติของพื้นที่ที่เป็นวัดปฏิบัติที่มีชื่อเสียงอยู่หลายแห่งแต่ประชาชนที่เป็นเกษตรกรที่เป็นหัวใจหลักของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนไม่มีความรู้ไม่มีความเข้าใจในหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ 4 พระพุทธศาสนาแต่การกระทำของประชาชนในพื้นที่ที่มีความสอดคล้องและสอดคล้องกับหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ 4 ทางพระพุทธศาสนาทั้งสิ้นประชาชนในพื้นที่รู้เพียงแค่ว่าการรักษาศีล 5 การให้ทาน การปฏิบัติธรรม เท่านั้น นี่คือการเบื้องต้นของประชาชนในพื้นที่ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษารวบรวมจากการสัมภาษณ์ประชาชนในประเด็นที่มีความสัมพันธ์กับหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ 4 เพื่อที่จะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจว่าการดำเนินชีวิตของประชาชนนั้นมีหลักธรรมในการดำเนินชีวิตอย่างไรและแต่ละข้อนั้นประชาชนมีมากน้อยเพียงใดเพื่อที่จะทำให้มองเห็นภาพการประยุกต์ปรับใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ 4 เพื่อการดำเนินชีวิตให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในชุมชนเมืองและต่อไป

อุฏฐานสัมปทา คือ ถึงพร้อมด้วยความหมั่น เช่นขยันหมั่นเพียร เลี้ยงชีพด้วยการหมั่นประกอบการทำงาน เป็นผู้ขยันไม่เกียจคร้านในการทำงานนั้น ประกอบด้วยปัญญาเครื่องสอดส่อง อันเป็นอุบายในการทำงานนั้น ให้สามารถทำได้สำเร็จ จากการสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่ที่มีความขยันหมั่นเพียรเพราะต้องขยันเพื่อที่จะให้ได้ผลผลิตที่ดีการเอาใจใส่การดูแลผลผลิตหรือวิถีกระบวนการต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลผลิตที่ดีจำเป็นต้องมีระเบียบวินัยในตนเองเพื่อที่จะให้ได้ผลผลิตตามที่ต้องการอยู่เป็นประจำการฝึกอบรมเป็นการฝึกอบรมตั้งแต่

จากรุ่นสู่รุ่นจากบรรพบุรุษสู่รุ่นลูกเพื่อที่จะทำให้เป็นตัวอย่างให้เห็นวันไหนที่ไม่ขยันก็จะมีกิน ซึ่งเป็นสิ่งที่ได้จากการสัมภาษณ์และวิเคราะห์และส่วนมากการที่ประชาชนส่วนมากที่เป็นกลุ่มเกษตรกรมีความขยันอยู่เป็นนิสัยหรือเป็นทุนเดิมของตนเองอยู่เป็นประจำโดยที่หนักเอาเบาสู้ รู้จักการพักผ่อนอยู่เป็นประจำอยู่แล้ว

อารักขสัมปทา คือความถึงพร้อมด้วยการรักษาโภคทรัพย์ ที่หามาได้ด้วย ความขยันหมั่นเพียร โดยชอบธรรม เขารักษาคุ้มครองโภคทรัพย์เหล่านั้นไว้ได้พร้อมมูล ไม่ให้ถูกลัก หรือทำลายไปโดยภัยต่างๆ จากการศึกษาพบว่าประชาชนส่วนมากไม่ได้มีความยึดหยุ่นทนที่จะหาเงินหาทองที่ให้รำรวยมั่งคั่งเป็นเศรษฐีมหาเศรษฐีแต่ประชาชนหาเงินหาทองหาทรัพย์สินหาทรัพย์ที่หามาได้ด้วยน้ำพักน้ำแรงความรู้ความสามารถเท่าที่มีโดยแต่ละคนนั้นมีความรู้ความชำนาญความเชี่ยวชาญที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับแต่ละคนไม่เหมือนกันการที่ประชาชนมีทรัพย์สินเงินทองเพื่อที่จะสร้างคุณภาพชีวิตของครอบครัวทำให้เราเข้าใจการบริหารจัดการเงินของครอบครัวนั้นมีความแตกต่างกันส่วนมากจะเน้นในสิ่งที่รู้คุณค่าของสิ่งที่หามาได้ว่าอะไรคือสิ่งที่มีความจำเป็นในการดำเนินและใช้ชีวิตอะไรคือความอยากเพียงชั่วคราวชั่วคราวจากการสัมภาษณ์ยังได้รู้ถึงว่าสิ่งที่มีความจำเป็นในชีวิตคือสิ่งที่ขาดไม่ได้ถ้าขาดไปแล้วจะดำเนินชีวิตไปด้วยความลำบากและก็ยุ่งยากส่วนความอยากเป็นสิ่งที่อยากได้ไม่มีก็ได้มีก็ได้เท่ากับว่าประชาชนนั้นมีความรู้ความเข้าใจในการใช้ชีวิตและรู้จักการใช้จ่ายทรัพย์ที่หามาได้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเหมาะกับการใช้ชีวิตของตนเองและดูแลคุณภาพชีวิตของครอบครัวเพราะประชาชนที่เป็นกลุ่มเกษตรกรนั้นจึงไม่มีความรู้ในเรื่องของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแต่มีความรู้ความเข้าใจบทเรียนจากเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชนบนโลกออนไลน์และโลกออฟไลน์ที่เป็นแบบแผนตัวอย่างของคนที่ใช้จ่ายทรัพย์ที่หามาได้โดยเปล่าประโยชน์เขาเหล่านั้นก็จะมีความสุขตามมาทำให้การดำเนินชีวิตไม่มีความสุขเท่าที่ควรแต่ประชาชนที่เป็นเกษตรกรแม้จะไม่มีความรู้ในเรื่องเศรษฐศาสตร์ว่าวันหนึ่งเราควรมีรายได้เท่าไรตามคนที่มีความรู้ การศึกษาหรือเปล่าแต่ประชาชนไม่ได้สนใจและไม่ได้คิดแต่การหาทรัพย์ของประชาชนคือรักในสิ่งที่ทำก็จะทำให้ผลงานที่ออกมาผลผลิตทางการเกษตรที่ออกมาค้ำค้ำกับการลงทุนเพราะนอกจากหักค่าใช้จ่ายในเรื่องของการลงทุนเพื่อที่จะลงทุนในปีต่อไปก็จะเหลือเงินทุนเพื่อทำให้เกิดการดำเนินชีวิตตลอดระยะเวลาก่อนที่จะกลับเข้าสู่ฤดูกาลเก็บเกี่ยวก็ครั้งหนึ่งและในขณะเดียวกันก็จะมีผลเสียในตลาดในเรื่องของการนำสินค้าอุปโภคบริโภคต่างๆ กลับเข้าสู่

กระบวนการแปรรูปที่มีสินค้าทางการเกษตรที่มีความหลากหลายเพื่อที่จะให้เกิดรายได้ตลอดทั้งปีในการดูแลครอบครัวให้เกิดความสุขที่ยั่งยืนต่อไป

กัลยาณมิตร คือ การคบคนดี ไม่คบคนชั่ว อยู่อาศัยในบ้านหรือนิคมใด ย่อมดำรงตน เจริญ สันทนากับบุคคลในบ้านหรือนิคมนั้น ซึ่งเป็นผู้มีสมาจารบริสุทธฺิ ผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา จากการสัมภาษณ์ลงพื้นที่พบว่าประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการคบค้าสมาคมกับเพื่อนร่วมงานกับเพื่อนร่วมทางธุรกิจกับเพื่อนร่วมทางการเกษตรก็จะมี ความเข้าใจในหลายระดับเช่นเพื่อนร่วมการเกษตรของพื้นที่ทำให้ทราบว่าหน้าที่เราควรจะเป็นหูเป็นตาให้ซึ่งกันและกันก็จะได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงานทำให้เราได้เพื่อนที่ดีคอยเป็นหูเป็นตาคอยสอดส่องดูแลพื้นที่ของเราในช่วงที่เราไปทำธุระหรือกิจกรรมอย่างอื่นอยู่การคบเพื่อนที่ดีคือเพื่อนที่สร้างคุณประโยชน์ให้เราเมื่อเพื่อนที่เห็นโอกาสต่างๆ ก็จะนำโอกาสนั้นมาบอกเอามาช่วยเหลือเราและมาสอนเราเป็นการต่อยอดทางธุรกิจเป็นการพึ่งพาอาศัยเหมือนในสุภาษิตโบราณที่พูดถึงน้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่าการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเกิดขึ้นจากคนใกล้ชิดคนใกล้ตัวเริ่มต้นจากการทำเป็นตัวอย่างให้คนในครอบครัวได้ดูได้เห็นเพื่อที่จะทำให้เห็นว่าหน้าที่เรามีน้ำใจต่อเพื่อนร่วมอาชีพหรือเพื่อนบ้านจะทำให้เราได้น้ำใจตอบรับกลับมาการคบเพื่อนจึงเป็นสิ่งสำคัญเพราะเพื่อนที่ไม่ดีก็จะทำให้เราเสียทรัพย์สินเสียสิ่งที่เรารักโดยง่ายเช่นการคบเพื่อนที่ติดสุรายาเมาเครื่องดื่มมีนเมาก็จะทำให้เราหมดเงินไปกับเครื่องดื่มมีนเมาเป็นประจำและบ่อยครั้งเท่าที่บอกว่าเราหาเงินมาได้ด้วยความเหน็ดเหนื่อยต้องมาเสียไปกับสิ่งที่เราไม่ได้ประโยชน์อะไรเท่าที่ควรเพื่อนหรือกัลยาณมิตรที่ดีก็จะพาเราไปเข้าวัดฟังธรรมเข้าวัดปฏิบัติธรรมเพื่อที่จะทำให้เรามีความสุขมีความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามีความเข้าใจในการใช้ชีวิตบนพื้นฐานของความสุขที่ดี

สมชีวิตา คือ การอยู่อย่างพอเพียง รู้ทางเจริญทรัพย์และทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์แล้วเลี้ยงชีพพอเหมาะ ไม่ให้สุรุษสุรายุมพายนัก ไม่ให้ฝืดเคืองนัก ด้วยคิดว่า รายได้ของเราจะต้องเหนือรายจ่าย และรายจ่ายของเราจะต้องไม่เหนือรายได้ จากการศึกษาพบว่าการใช้ชีวิตอย่างพอเพียงของประชาชนที่เป็นกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ทำให้ทราบว่าประชาชนมีความรู้ความเข้าใจของการใช้ชีวิตอยู่บนพื้นฐานของความไม่ประมาทในการใช้ทรัพย์สินที่หามาได้เพราะรายได้ของประชาชนส่วนมากไม่มีเงินเดือนที่มีความมั่นคงในการดำเนินและใช้ชีวิตเพราะประชาชนแต่ละท่านนั้นการประกอบอาชีพที่ต้องมีรายได้ในช่วงที่ผลผลิตเพียงพอต่อความต้องการของตลาดก็จะได้เงิน 3 เดือนครั้ง 4 เดือนครั้งเป็นต้นซึ่งการใช้ชีวิตของประชาชนจำเป็นต้องใช้ชีวิตให้เกิดความคุ้มค่าบนความต้องการของวัตถุนิยมที่เห็นชัดคือประชาชนรู้ว่า

อะไรคือสิ่งที่มีคุณค่าจากการสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่าสิ่งที่มีคุณค่าของประชาชนคือการรักษาทรัพย์สินที่หามาได้ให้เกิดความคุ้มค่ามากที่สุดคือการดูแลสุขภาพไว้เป็นอย่างดีรู้ว่าจะอะไรคือสิ่งที่จะมาทำร้ายทรัพย์สินเข้าของแล้วทำให้ถูกทางไปการใช้จ่ายทรัพย์สินก็ใช้จ่ายอยู่บนพื้นฐานสิ่งของที่มีคุณค่าต่อการดำเนินชีวิตว่าสิ่งใดคือสิ่งที่ขาดได้สิ่งใดคือสิ่งที่ขาดไม่ได้คือการรู้จักอะไรคือสิ่งที่ดีอะไรคือสิ่งที่ไม่ดีก็ถือว่าเป็นการใช้ชีวิตอยู่บนพื้นฐานของความไม่ประมาทและเป็นการใช้ชีวิตในสิ่งที่เรียกว่ารู้ความค่าของสิ่งของแต่ละอย่างและการดำเนินชีวิตที่ไม่ได้เร่งรีบแต่ต้องมีความรับผิดชอบบนพื้นฐานของชีวิตที่ไม่เร่งรีบของเกษตรกรคือไม่มีเวลาของการการทำงานที่มั่นคงและตายตัวแต่เป็นระเบียบที่ต้องมีคือการดูแลสิ่งของข้าวของพืชพันธุ์การใส่ปุ๋ยการฉีดยาฆ่าแมลงและการดูแลสุขภาพทรัพยากรของตนเองต้องมีระเบียบแบบแผนหนึ่งต้องมีขั้นตอนมีความรับผิดชอบต่อความรับผิดชอบต่อจากจะรับผิดชอบต่อผลผลิตทางการเกษตรที่มีต่อผู้บริโภคแล้วความรับผิดชอบต่ออีกด้านหนึ่งของประชาชนคือการรับผิดชอบต่อครอบครัวในเรื่องการดูแลสุขภาพชีวิตให้มีความทัดเทียมเท่าเทียมกันในสังคมไม่น้อยหน้าในสังคมการสร้างความปลอดภัยคือกำลังของตนเองมีเท่าไรก็ทำเท่าที่ความสามารถทำได้ไม่ทำงานหนักเกินไปจนต้องทำให้ตนเองต้องเข้าสูโรงพยาบาลแต่เวลาทำงานหนักก็ต้องรู้จักการพักผ่อนการทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกายเพื่อที่จะทำให้ร่างกายมีสภาวะเกิดความสมดุลและมีความแข็งแรงสามารถต้านทานสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสภาวะปัจจุบันความเข้าใจการใช้ชีวิตบนพื้นฐานของความเรียบง่ายของเกษตรกรในพื้นที่ทำให้ทราบว่าตรงกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาคือความเดินทางสายกลางเพราะการที่ประชาชนรู้หน้าที่ในแต่ละวันและทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุดไม่ด้นรนไม่ฟุ้งเฟ้อก็ทำให้เกิดความมั่นคงเกิดขึ้นในชีวิตคือทุกๆ ชีวิตในครอบครัวมีความสุขและความสุขที่ยั่งยืนต่อไป

จากการศึกษาตามหลักธรรมพบว่าแม้ว่าประชาชนจะไม่มีความรู้ความเข้าใจในหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ 4 ทางพระพุทธศาสนาและกิจกรรมการกระทำและพฤติกรรมของประชาชนในพื้นที่จากการสัมภาษณ์การเข้าไปร่วมและสังเกตการณ์ทางด้านพิธีกรรมความเชื่อประเพณีและวัฒนธรรมรวมทั้งกิจกรรมที่ประชาชนนั้นทำเพื่อที่จะเป็นการสร้างสภาพเศรษฐกิจของชุมชนให้เกิดความมั่นคงและแข็งแรงการประกอบอาชีพในแต่ละด้านมีความสอดคล้องและตรงตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ 4 ทางพระพุทธศาสนาทั้งสิ้นไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของความอดทนประชาชนมีความอดทนตั้งแต่กำเนิดเพราะได้ถูกปลูกฝังมาตั้งแต่บรรพบุรุษมีระเบียบวินัยในตนเองจึงเป็นกรอบอีกอย่างหนึ่งที่สร้างความอดทนและความเข้มแข็ง

อย่างชาญฉลาดเพราะไม่ได้อดทนมากเกินไปจนทำให้ร่างกายซูบผอมและเข้าโรงพยาบาลแต่ประชาชนต้องรู้จักการพักผ่อนทานอาหารที่มีประโยชน์ในขณะเดียวกันเงินทองที่ประชาชนนั้นหามาได้ก็ต้องรู้จักการแบ่งจ่ายอะไรคือเงินทุนที่ต้องลงทุนเพื่อที่จะทำให้ได้รับผลกำไรในอีก 3 เดือนหรือ 5 เดือนข้างหน้าการลงทุนของรอบปีเป็นต้นซึ่งความเข้าใจการบริหารจัดการเงินที่ดีย่อมเป็นการบริหารจัดการเพื่อที่จะให้ทรัพย์สินที่หามาได้โดยความสุจริตและชอบธรรมทำให้เกิดทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตพัฒนาคุณภาพของครอบครัวให้มีความทัดเทียมให้มีความเท่าเทียมกับสังคมและชุมชนความต้องการความอยากได้ก็ต้องรู้จักการคบเพื่อนที่ดี การคบเพื่อนที่ดีก็จะทำให้เราได้เพื่อนที่ดีนำพาสิ่งดีๆ เข้าสู่ครอบครัวในขณะเดียวกันการดิ้นรนในสภาวะเศรษฐกิจการพึ่งตนในสภาวะยุคปัจจุบันก็ถือว่าเป็นสิ่งที่ทำให้ประชาชนต้องรู้จักใช้ชีวิตบนพื้นฐานความเข้าใจบริบทของสังคมเข้าใจบริบทของตนเองความสามารถผลกำลังหน้าที่ของตนเองเท่าที่ควรเพราะหน้าที่ของตนเองนั้นการอยู่บนทางสายกลางก็จะไม่ทำให้ตนเองลำบากไม่ทำให้คนอื่นลำบากและที่สำคัญยังเป็นการดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายอยู่บนพื้นฐานความพอมีพอกินและเข้าใจสภาวะเหตุการณ์ในสังคมปัจจุบันจึงสามารถสรุปได้ว่าหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ 4 ทางพระพุทธศาสนาข้างต้นเป็นหลักธรรมที่ถึงแม้ไม่มีความเข้าใจแต่การปฏิบัติชีวิตการดำเนินชีวิตของประชาชนนั้นมีความสอดคล้องและสอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น

เรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ 4 จากการสรุปได้กล่าวดังนี้ แนวคิดหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ 4 ในพระพุทธศาสนา ที่นิยมใช้อักษรย่อว่า อ,อา,กะ,สะ,หรือที่นิยมเรียกว่าหัวใจเศรษฐกิจซึ่งประกอบด้วยหัวข้อธรรม 4 ประการ คือ 1) อุฏฐานสัมปทาถึงพร้อมด้วยความขยันหมั่นเพียรในการประกอบสัมมาชีพ 2) อารักขสัมปทาถึงพร้อมด้วยการบำรุงรักษาทรัพย์สินสมบัติที่หามาได้โดยการใช้จ่ายอย่างมีสติโยโสมนสิการ 3) กัลยาณมิตตตาถึงพร้อมด้วยการคบมิตรที่ดี และ 4) สมชีวิตาถึงพร้อมด้วยการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมพอเพียงและถูกต้องตามทำนองครองธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ (นันทวรรณ อิศรานวัณนชัย, 2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ยุคโลกาภิวัตน์ศึกษาจากหลักพุทธธรรม ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำที่ดีจะต้องยึดหลักธรรม เช่นพรหมวิหาร 4 พละ 5 ซึ่งเป็นคุณธรรมสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของตนเพื่อให้สามารถดำเนินกิจการงานทุกอย่างให้บรรลุผลรูปแบบผู้นำที่เกิดจากการประยุกต์ของภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมย่อมประกอบด้วยหลักการ 3 ประการ คือ หลักการครองตน ครองคน ครองงาน โดยมุ่งเน้นให้ผู้นำเกิดการพัฒนาค้น การพัฒนา และการพัฒนาระบบงานให้มีคุณภาพที่สมบูรณ์แบบทั้ง 2 ด้าน คือ 1) คุณภาพด้าน

ความสามารถ และ 2) คุณภาพ ด้านจิตใจ เพื่อให้เกิดยกระดับจิตใจของผู้นำให้มีคุณธรรม จริยธรรมเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก และงานของ (สนธยา พลศรี, 2545)

ได้กล่าวไว้ว่า ชุมชน คือ กลุ่มทางสังคมที่อยู่อาศัยร่วมกันในอาณาบริเวณเดียวกัน เช่น ครอบครัว ละแวกบ้าน หมู่บ้าน ตำบล หรือเรียกเป็นอย่างอื่นมีความเกี่ยวข้องกันสัมพันธ์กัน มีการติดต่อสื่อสารและเรียนรู้ร่วมกัน มีความผูกพัน เอื้ออาทรกันภายใต้บรรทัดฐานและวัฒนธรรมเดียวกัน ร่วมมือและพึ่งพา อาศัยกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกันซึ่งงานเหล่านี้ถ้าจะมีการศึกษาหลักการที่สำคัญของหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์แต่ยังไม่มี การศึกษาแนวทางในการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์โดยไปสอดคล้องกับ หลักการทำงานอีกทั้งยังไม่ได้ระบุชัดเจนว่าเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวนี้ได้ศึกษาเรื่องดังกล่าว ให้ครบถ้วนชัดเจนทุกประเด็นดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาในประเด็นต่างๆ เหล่านี้ซึ่งมีความ สอดคล้องประเด็นเกี่ยวกับแนวทางการประยุกต์ตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ที่ส่งผลต่อ การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ 4 ในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน

สภาพปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เป็นการศึกษาเป็นการศึกษาสภาพปัญหาการ พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์กรภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการ ส่งเสริมพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เกิดการพัฒนารอบด้านเพื่อที่จะต้องการทราบความต้องการ ของประชาชนในเรื่องของการช่วยเหลือไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือในระดับครัวเรือนการ ช่วยเหลือในระบบเศรษฐกิจการช่วยเหลือในเรื่องของข้อมูลข่าวสารช่องทางที่เป็นประโยชน์ที่ จะเป็นการพัฒนาต่อยอดให้เกิดการพัฒนาร่วมกันการอยู่ร่วมกันระหว่างหน่วยงานของภาครัฐ ซึ่งมีภาษีของประชาชนเป็นตัวขับเคลื่อนเพื่อที่จะทำให้ประชาชนมีการจ่ายภาษีที่มั่นคงและ ยั่งยืนและเป็นการต่อยอดให้ประชาชนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เกิดความเท่าเทียมกับ ความเป็นมนุษย์ซึ่งสิ่งที่ควรจะได้รับสภาพปัญหาของเศรษฐกิจต้องเกิดขึ้นจากการที่หน่วยงาน ของภาครัฐเข้าไปดูแลเข้าไปทำการวิจัยเพื่อที่จะทำให้เห็นช่องว่างที่ควรที่จะเป็นการเติมเต็ม เช่นปัญหาในเรื่องของชาวบ้านที่ว่าการกำหนดราคาทางผลการผลิตไม่เป็นไปตามที่คาดหวังการ ช่วยเหลือในเรื่องของข้อมูลข่าวสารที่ไม่สามารถทำให้ประชาชนเข้าถึงและเข้าใจได้ง่ายก็เป็นอีก หนึ่งเรื่องที่ต้องควรปรับปรุงและพัฒนาส่วนในเรื่องของการดำเนินชีวิตของประชาชนนั้น

ประชาชนมีรูปแบบแบบแผนในการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของความพอเพียงเพราะการดิ้นรนมากจะทำให้เสียทรัพย์สินที่เยอะและทำให้การดำเนินชีวิตเป็นเรื่องที่ยากการให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์และสิ่งที่สามารถทำได้ณปัจจุบันจะเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนนั้น ได้รับถึงสิทธิผลประโยชน์และข้อมูลข่าวสารเพื่อต่อผลผลิตทางการเกษตรที่เกิดขึ้นภายใน ชุมชนการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรจะเป็นผลผลิตที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มที่หลากหลาย เมื่อหน่วยงานแต่ละแห่งมีการให้ความช่วยเหลือและมีการจับมือกันณปัจจุบันประชาชนนั้นต้อง ต่อสู้และต้องอยู่ภายใต้กฎกติกาของพ่อค้าคนกลาง การใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ 4 ในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน พบว่าแม้ว่าประชาชนจะไม่มีความรู้ในเรื่องของหลักทฤษฎีธัม มิกัตถะประโยชน์ 4 ทางพระพุทธศาสนาแต่ประชาชนส่วนมากก็เป็นประชาชนชาวพุทธที่มีการ ปฏิบัติคือการรักษาศีลฟังธรรมการให้ทานเป็นประจำตามประเพณีของพื้นถิ่นโดยบริบทของ พื้นที่นั้นเป็นบริบทของพื้นที่ที่มีความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเป็นแก่นการดำเนินชีวิตจึงเป็น การดำเนินชีวิตบนความเรียบง่ายและไม่เร่งรีบบนทางสายกลางการรู้จักตนเองรู้จักอาชีพรู้จัก หน้าที่ทำให้เกิดการดำเนินชีวิตที่ต้องดิ้นรนบนความไม่ประมาทของชีวิตมีความขยันมีความ เข้มแข็งมีความอดทนในขณะเดียวกันเมื่อทำสิ่งที่เคยทำเป็นประจำย่อมเกิดความชำนาญ เรียกว่ามีสติปัญญามีภูมิปัญญาให้อาชีพให้หน้าที่การงานของตนเองที่ทำอยู่เป็นประจำเกิด ความชำนาญและที่สำคัญเกิดคำว่าประสบความสำเร็จในการดำเนินและใช้ชีวิตอย่างมั่นคงและ ยั่งยืนเกิดขึ้นการมีทรัพย์สินการเงินทองของประชาชนนั้นแม้ว่าจะรู้ว่าอะไรควรเป็นสิ่งที่มี ความจำเป็นอะไรคือสิ่งที่เป็นความหยาบการยับยั้งชั่งใจคือการรักษาทรัพย์สินที่หามาได้ให้เกิด ประโยชน์สูงสุดเพื่อที่จะทำให้ทรัพย์สินที่หามาได้ถูกใช้จ่ายไปอย่างคุ้มค่าการรู้จักคุณค่าของ สิ่งของข้าวของเครื่องใช้จะเป็นการทะนุถนอมและรักษาให้ได้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดเป็น ระยะเวลายาวนานเพราะการรู้จักคุณค่านอกจากรู้จักคุณค่าสิ่งของแล้วก็ต้องรู้จักคุณค่าของ ความเป็นมนุษย์คือการคบคนที่คุณค่าไม่ใช่วัตถุข้าวของแต่เป็นสภาพจิตใจของผู้คนที่ทำให้ เกิดการคบเพื่อนที่ดีก็จะนำพาเราไปสู่เพื่อนที่ดีเพื่อนที่ดีก็จะนำพาสิ่งดีๆ เข้ามาหาในชีวิตเข้าสู่ สภาวะที่ดีเพื่อนที่ดีก็จะทำให้เราได้พบเส้นทางที่จะทำให้เราประสบความสำเร็จได้ง่ายในรอบ ด้านไม่ว่าจะเป็นการใช้จ่ายเงินการดำเนินชีวิตบนความไม่ประมาทการค้นพบโอกาสหรือช่อง

ทางการเพิ่มโอกาสในมากมายและที่สำคัญการดำเนินชีวิตที่มีความเร่งรีบในสภาวะสังคมปัจจุบันแต่บริบทของเกษตรกรรมมีความแตกต่างกันเป็นการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของความเรียบง่ายบนความพอเพียงแต่ต้องมีระเบียบแบบแผนของการประกอบอาชีพเช่นเกษตรกร เรื่องของการจัดระเบียบแบบแผนของชีวิตถือว่าเป็นคนมีระเบียบวินัยในการทำทุกๆ สิ่งทุกอย่างอยู่บนพื้นฐานของความเรียบง่ายคือไม่ต้องดิ้นรนอะไรเยอะและหลายอาชีพมีแบบแผนที่แตกต่างกันไปแต่ทั้งนี้ทั้งนั้นต้องประกอบด้วยความขยันการคบมิตรที่ดีก็จะทำให้เกิดการเป็นหูเป็นตาดูแลรักษาข้าวของเครื่องใช้ให้ได้รับปลอดภัยดูแลข้าวของเครื่องใช้เป็นหูเป็นตาให้ความปลอดภัยซึ่งกันและกันหรือว่าสร้างความอบอุ่นแก่ขึ้นภายในการเกษตรหรือการเป็นเพื่อนบ้านที่ดีทำให้เกิดการรักษาทรัพย์สินที่หามาได้ด้วยองค์ประกอบหลายๆ อย่างด้วยสติด้วยเพื่อนด้วยสภาวะสังคมอันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานทางการเกษตรเพื่อพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งถึงแม้ว่าจะมีเรื่องราวที่ไม่สมหวังในเรื่องของการกำหนดราคาข้าวของเครื่องใช้มีต้นทุนราคาที่สูงมากแต่การดำเนินชีวิตของ ต้องมีความไม่ประมาทอยู่บนพื้นฐานของสติปัญญาในการนำพาทุกๆ กิจกรรมของการประกอบอาชีพเพื่อสร้างเศรษฐกิจของครอบครัวเศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวันให้เกิดความสมดุลและสร้างคุณภาพชีวิตของครอบครัวให้เจริญรุ่งเรืองและมีความสุขรอบด้าน ซึ่งมีความสอดคล้องกับ (พระเทพสาครมุนี (แก้ว สุวณฺณโชโต), 2529) ทรงเรียบเรียงหนังสือชุดธรรมะ ตอนที่ว่าด้วยทิวฏฐัมมิกัตถะประโยชน์ 4 สามารถสรุปความได้ว่า ทิวฏฐัมมิกัตถะประโยชน์ 4 เป็นคุณธรรมสำหรับเป็นที่อยู่ของจิตใจแห่งพรหม คือ ผู้ใหญ่หรือผู้ประเสริฐ เป็นธรรมเป็นที่อยู่ซึ่งมีทั้งความดีและความสุข โดยให้ผู้ปฏิบัตินำไปใช้ดังนี้ ขั้นแรกให้ปฏิบัติด้วยจิตคิดเกื้อกูลแผ่ออกไปในสัตว์บุคคลทั้งหลาย คือ เมตตาซึ่งมีอาการเป็นความคิดเกื้อกูล ต่อจากนั้นเมื่อได้เห็นหรือได้ยินหรือได้คิดว่าเรามีความทุกข์เดือดร้อนก็ปฏิบัติช่วยบำบัดทุกข์ให้ คือ กรุณาซึ่งมีอาการช่วยบำบัดทุกข์ จากนั้นครั้งใดเห็นเขามีสุขไม่มีทุกข์ ก็พลอยยินดีบันเทิงใจ คือ มุทิตาซึ่งมีอาการพลอยยินดี และเมื่อไม่มีกิจที่ควรจะทำต่อไปก็อุเบกขา คือ ดูอยู่เฉยๆ และ (พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2545) ได้กล่าวถึงทิวฏฐัมมิกัตถะประโยชน์ 4 ในหนังสือมณีแห่งปัญญา ตอนคุณธรรมสำหรับนักบริหาร สามารถสรุปความได้ว่า นักบริหารต้องมีพรหมวิหาร

ธรรม คือธรรมสำหรับผู้ใหญ่ 4 ประการ เพราะเมตตาจะทำให้ผู้บริหารรู้จักมองแง่ดีของเพื่อนร่วมงานและจดจำไว้เพื่อจะได้ใช้คนให้เหมาะสมกับลักษณะที่ดีของเขา กรุณาจะทำให้ผู้บริหารเปิดใจกว้างรับฟังปัญหาของคนอื่น มุทิตาทำให้ผู้บริหารส่งเสริมให้คนทำงานมีโอกาสพัฒนาความรู้ความสามารถจนได้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น และอุเบกขาจะทำให้ผู้บริหารมีความยุติธรรมในการให้รางวัลและลงโทษ โดยรู้เท่าทันคนร่วมงานทุกคน

สังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาการนำหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์

หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์	เชิงเปรียบเทียบ
1.อุฏฐานสัมปทา	1. ถึงพร้อมด้วยความขยันหมั่นเพียรในการประกอบสัมมาชีพ
2.อารักขสัมปทา	2.ถึงพร้อมด้วยการบำรุงรักษาทรัพย์สมบัติที่หามาได้โดยการใช้จ่ายอย่างมีสติโยโสมนสิการ
3.กัลยาณมิตตตา	3. ถึงพร้อมด้วยการคบมิตรที่ดี
4.สมชีวิตา	4.ถึงพร้อมด้วยการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมพอเพียงและถูกต้องตามทำนองครองธรรม

สรุป

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา การนำหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์เพื่อแก้ไขปัญหาชีวิตของพุทธศาสนิกชนใน สังคมไทยปัจจุบัน คือพุทธศาสนิกชนต้องมีความรู้จักพอประมาณ พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้แก่ภิกษุว่า ภิกษุควรรู้จักประมาณในการรับและการบริโภค เพื่อให้ภิกษุนั้นเป็นผู้พอใจตามที่ตนมีตนได้ก็เพื่อเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต พระพุทธศาสนาได้แสดงหลักการสำหรับเป็นกรอบในการรับและการใช้จ่ายไม่ว่าจะเป็นแบบเข้มข้น หรือ แบบผ่อนปรน พระพุทธศาสนาสอนให้คนรู้จักในการรับ และการใช้จ่ายนั้นก็เพื่อให้คนเหล่านั้นพ้นทุกข์ มีคนจำนวนมากที่เข้าถึงได้ (โลกุตตรสุข) แต่ก็มีคนจำนวนมากเช่นเดียวกันที่พอใจที่จะใช้ชีวิตแบบชาวโลก โดยแสวงหาความสุขในโลกและยินดีที่ได้รับความทุกข์ที่แฝงอยู่ในสุขแบบโลก (โลกียสุข) พระพุทธศาสนาในปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนการสอนไปจากอดีตที่มุ่งสอนให้หลุดพ้นเข้านิพพาน แต่นั่นก็ไม่ได้หมายความว่าพระพุทธศาสนาไม่สอนให้คนหลุดพ้นเข้าสู่นิพพาน

พระพุทธศาสนายังมุ่งสอนให้คนหลุดพ้นเข้าสู่นิพพานเหมือนเดิม เพียงแต่หันมาสอนให้สร้างสรรคนให้เป็นคนดีเพื่อความสงบสุขของสังคม และความสงบใจให้เป็นพื้นฐานให้กับบุคคลก่อน ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะสถานการณ์ทางโลกได้เปลี่ยนไป วิถีชีวิตของคนก็เปลี่ยนไป ดังนั้นจุดหมายหลักของพระพุทธศาสนานั้นก็ยังสอนเพื่อให้คนพ้นทุกข์คือเข้าสู่นิพพานเป็นจุดสูงสุด และพ้นทุกข์กับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปของจริยธรรมแบบโลกปัจจุบัน การแสวงหาปัจจัยให้พอแก่ความต้องการของชีวิต หรือ มีวัตถุพร้อมบริบูรณ์ก็ตามมิใช่เป็นจุดหมายในตัวของมันเอง เพราะมันเป็นเพียงขั้นศีล เป็นเพียงวิธีการขั้นตอนหนึ่งสำหรับช่วยให้ก้าวต่อไปสู่จุดหมายที่สูงกว่า คือเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ความมีชีวิตดีงามและการประสพสุขที่ประณีตยิ่งขึ้นไปไม่ได้มีกันทุกคน คนบางคนมีความต้องการวัตถุเพียงเท่าที่พอเป็นอยู่ แล้วก็ยังสามารถหันไปมุ่งเน้นด้านการพัฒนาคุณภาพจิตและปัญญาแต่บางคนยังไม่พร้อม ชีวิตของเขายังต้องขึ้นต่อวัตถุมากกว่า เขาจึงต้องแสวงหาปัจจัยให้พอแก่ความต้องการของชีวิต เพื่อให้การเป็นอยู่ของเขาไม่เป็นเหตุเบียดเบียนผู้อื่น และให้เป็นที่ยอมรับของสังคม นอกจากนั้น บางคนเมื่อพร้อมบริบูรณ์แล้วยังสละปัจจัยเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นได้ดี การมีทรัพย์มากมายของเขาก็เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์

เอกสารอ้างอิง

- คะนิงนิตย จันทบุตร. (2558). การเคลื่อนไหวของยุวสงฆ์ไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นันทวรรณ อิศรานุวัฒน์ชัย. (2550). ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ ศึกษาจากหลัก พุทธธรรม. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2561). รุ่งอรุณของการศึกษา เบิกฟ้าแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน, กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์สวย จำกัด.
- พระเทพสาครมณี (แก้ว สุวณฺโณโชโต). (2535). อดีตเจ้าคณะจังหวัดสมุทรสาครและเจ้าอาวาสวัดสุทธิวาตวราราม, อนุสรณ์ในงานเคลื่อนศพสู่วิหารหลังใหม่, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม , 2535), หน้า 33.
- ไพโรธ เลิศพิริยกุลม ผู้ช่วยศาสตราจารย์. (2539). สภาพปัญหาสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์. บริษัท เอ.พี. กราฟฟิคดีไซน์ และการพิมพ์จำกัด.

พระมหาสมทรง สิรินธโร และคณะ. (2525). บทบาทของวัดและพระสงฆ์ไทยในอนาคต.

กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา.

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ศาสตราจารย์พิเศษ เสฐียรพงษ์ วรรณปก. (2546). มณี

แห่งปัญญา. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ. (2549). สำนักงานคณะกรรมการ

พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม

แห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2555-2560). กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สนธยา พลศรี. (2545). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร

: โอเดียนสโตร์.